

Ван ЦЗЯЦИН,

orcid.org/0000-0003-2181-5551

аспірант кафедри теорії та історії музики

Харківської державної академії культури

(Харків, Україна) 1025147304@qq.com

ЕТАПИ ІСТОРИЧНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ А SARPELLA В КИТАЙСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Мета роботи – осмислення шляхів історичного становлення і розвитку китайської хорової музики а саррелла у зв'язку із загальноісторичними процесами розвитку музичної культури і професійного хорового мистецтва Піднебесної. **Методологія** дослідження комплексна і спирається на синтез загальнонаукових підходів та спеціальних методів дослідження, притаманних сучасному музикознавству. Вагомим в роботі постали історичний та системно-аналітичний методи дослідження. **Наукова новизна** дослідження полягає у розширенні уявлень про характер історичного розвитку китайського хорового мистецтва у ХХ ст., а також висвітленні еволюційних процесів та тенденцій модернізації в цій сфері на початку ХХІ ст. Вперше спеціально розглянуто особливості становлення і сучасної репрезентації хорової музики а саррелла як вагомого сегменту китайського хорового мистецтва та надано їй загальну характеристику.

Висновки. В ході дослідження визначено детермінанти формування китайському хорового мистецтва та особливості його історичного буття в ХХ – поч. ХХІ ст. Надано характеристику найважливіших етапів семантичної еволюції китайської хорової музики та окреслено провідні тенденції жанрового і стилізового розвитку в цій мистецькій сфері.

Відзначено зростання творчого інтересу сучасних китайських композиторів до хорової музики а саррелла та збагачення образно-сислової і мовно-виражальної палітри творів у даній жанрово-виконавській царині. Розкрито культурні зв'язки та смислові перетини європейського та китайського хорового мистецтва.

Підкреслюється діалогічна скерованість хорової творчості Піднебесної та інтенсивне засвоєння в ході еволюції музики а саррелла краєвих національних та світових вокально-хорових надбань. Відзначено суттєвий вплив на процеси жанрово-стилізового розвитку китайської хорового мистецтва і формування а саррелл'ної виконавської поетики традицій європейської духовної музики.

Ключові слова: музичне мистецтво, хорова музика, китайська хорова музика, хори а саррелла, жанр, хорові жанри.

Wang JIAQING,

orcid.org/0000-0003-2181-5551

Postgraduate student at the Department of History and Theory of Music

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) 1025147304@qq.com

STAGES OF HISTORICAL EVOLUTION OF A CAPPELLA CHOIR MUSIC IN CHINESE ART OF THE XX – EARLY XXI CENTURY

Objective – to comprehend the ways of historical formation of Chinese a cappella choral music in connection with the general processes of development of musical culture and professional choral art of the Celestial Empire. **Research methods** are comprehensive and based on the synthesis of general scientific approaches and special methods of research inherent in modern musicology. The most important were historical and system-analytical research methods. **Scientific novelty** of the research lies in expanding ideas about the nature of the historical development of Chinese choral art in the XX century, as well as highlighting the evolutionary processes and trends of modernization in this area in the early XXI century. For the first time, the research specially considers the peculiarities of the formation and modern representation of a cappella choral music as an important segment of Chinese choral art and present its general characteristics.

Conclusion. The study identified the determinants and features of the historical development of Chinese choral art in the XX – early XXI century. The characteristics of the most important stages of the semantic evolution of Chinese choral music are presented and its leading trends of genre and stylistic development are outlined.

The growth of creative interest of modern Chinese composers in a cappella choral music and the enrichment of the figurative-semantic and linguistic-expressive palette of works in this genre-performing field is noted. Cultural connections and semantic intersections of European and Chinese choral art are revealed.

The dialogic orientation of the choral creativity of the Celestial Empire and the intensive assimilation of the best national and world vocal and choral achievements in the course of music development are emphasized. The research

notes a significant influence on the processes of genre and style development of Chinese choral art and the formation of a capella performance poetics of the traditions of European sacred music.

Key words: *musical art, choral music, Chinese choral music, a cappella choirs, genres, choral genres.*

Постановка проблеми. В умовах розвитку культури постсучасності, що увиразнює художній простір сьогодення, набуває значення осягнення явищ китайської музики як унаочнення складних перетинів різних художніх традицій, інтонаційних та жанрово-стильових систем і свідчення взаємозв'язків національного зі світовим мистецтвом. У цьому контексті нагальним питанням музикології постає вивчення динаміки розвитку і характеру функціонування професійного хорового мистецтва Піднебесної, зокрема сфери а cappella, що постає вагомим сегментом музичної культури цієї країни і віддзеркалює глибинні інтеграційні процеси й діалогічні тенденції в аспекті «Схід – Захід». Як найзначніший різновид колективної вокальної царини та носій її іманентних властивостей, хорова музика а cappella виконує смислотворну роль в сучасній культурі КНР та складає сутнісну основу концертно-виконавської практики китайських співочих колективів.

Аналіз досліджень із заявленої проблематики засвідчує зростання наукового інтересу до вивчення китайської хорової культури та її вагомих сегментів – хорової творчості і виконавства. На сучасному етапі питання китайського хорового мистецтва, розглянуті в музично-історичному та музично-теоретичному ракурсах із визначенням смислової ролі та значущості в національній культурі, досліджуються в роботах таких вчених, як Ван Ю (宛煜, 2009), Гуй Цзюньцзе (Гуй Цзюньцзе, 2020), Кайсен Ян (Кайсен Ян, 2019), Лі Цзюньшен (李俊生发, 2006), Рен Сюлей (胡晓勤, 2010), Сун Цумінь (孙群英, 2000), Ху Сяоцінь (胡晓勤, 2012), Чен Юнь Цзянь (陈云涧, 2016), Юань Є (Юань Є., 2019) та ін. музикологів з КНР.

Переважає більшість зазначених праць має оглядово-описовий характер з виокремленням значущих історичних подій як зовнішніх чинників впливу на хоровий художній процес та констатацією музично-фактологічного матеріалу як документального свідчення його наявності.

Зацікавленість у висвітленні питань китайської хорової музики та аргументації її історико-стильових явищ прослідковується останнім часом в українській музикології. В цьому плані слід відзначити розвідку Лю Фань, Г. Стахевич (Лю Фань, Стахевич Г., 2022), присвячену осягненню процесів трансформації стильових засад хорового мистецтва Піднебесної у зв'язку з соціально-політичними та національно-культурними зрушеннями

в цій країні у період другої половини ХХ – поч. ХХІ ст.

Вагому складову аналітичного інструментарію музикознавства складають праці, скеровані на висвітлення художньої сутності і видової специфіки цієї мистецької сфери. В дослідницькому просторі вітчизняної музикології сьогоденної накопичився масштабний корпус різножанрових теоретичних праць, скерованих на осягнення хорової музики а cappella та пошуки нових методологічних засад її експлікації. На сучасному етапі розвитку осмисленню феноменологічних засад цієї мистецької сфери присвячені дослідження вчених О. Батовської (Батовська, 2019), О. Приходько (Приходько, 2017) та О. Бондар (Бондар, 2019), які відкривають нові горизонти осягнення й окреслюють рівні концептуалізації акапельної хорової музики.

Натомість, незважаючи на наявність праць, скерованих на вивчення китайської хорової музики, в цілому, значна кількість важливих аспектів екзистенції останньої дотепер не зазнала системного висвітлення й потребує ґрунтовної аналітики. Виходячи з аналізу теоретичних джерел, маловивченою цариною, художньо-естетичні смисли якої з боку мистецтвознавчої думки, зокрема вітчизняної, й досі залишаються не прочитаними, є китайська хорова музика а cappella, що зумовлює **актуальність** пропонованої розвідки.

Метою пропонованого дослідження є розкриття шляхів історичного становлення і траєкторії розвитку хорової музики а cappella в китайській музичній культурі та визначення специфіки її художньої екзистенції на різних етапах художньо-історичного буття у хронотопі ХХ – початку ХХІ ст.

Наукова новизна статті полягає у розширенні уявлень про художній світ китайського хорового мистецтва та особливості становлення національної моделі а cappella хорової музики в Піднебесній, а також висвітленні тенденцій модернізації цієї сфери у зв'язку з посиленням культурно-інтеграційних процесів в музичній творчості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна хорова музика є одним з найзначніших явищ художньої культури сучасного Китаю, вагомим чинником її смислотворення. У цій царині віддзеркалені глибинні інтеграційні тенденції та культуротворчі процеси, що відзначаються науковою думкою як прояви діалогу «Схід – Захід» та

взаємодії етнічних та світових художніх традицій, національно-специфічних та універсальних явищ.

Співоче мистецтво Китаю має багатовікову і самобутню історію та спирається на глибинні ментальні засади і національні музичні традиції одноголосного та унісонно-гетерофонного вокального інтонування, що викристалізувалися під впливом культурних і естетико-художніх детермінант та склалися на основі системи філософсько-світоглядних і релігійних уявлень (конфуціанства, буддизму) нації. Досліджуючи джерела багатоголосного хорового співу в китайській культурі, цю думку також стверджує Юань Є, підкреслюючи, що музика Піднебесної, «зазнаючи серйозних історичних змін, розвивалася як виключно монодичне мистецтво», зберігаючись незмінною до початку ХХ ст. – часу «...завершення панування імператорських династій, які правили у Китаї від незабутніх часів...» (Юань Є, 2019: 92).

Базуючись на досвід вивчення питань становлення китайської хорової музики, зазначимо, що багатоголосний хоровий спів виникає у музичній культурі Китаю на початку ХХ ст. (胡晓勤, 2012). Цей динамічний культуротворчий процес, що тривав протягом минулого століття був детермінований сукупністю чинників і виявився закономірним результатом впливу на традиційну китайську музику явищ західноєвропейської культури. Значною мірою він постав віддзеркаленням соціально-політичних, економічних і культурних трансформацій в країні, зростання національної самосвідомості китайського народу та активізації міжкультурних контактів та інонаціональних художніх впливів на традиційну музику Піднебесної. Кристалізація даної сфери творчості здійснювалася паралельно із формуванням засад музичного професіоналізму, інфраструктури музичного мистецтва і системи національної освіти в Китаї, невід'ємною складовою котрої постала музика.

Стрімкий шлях самоідентифікації хорової творчості Піднебесної як царини мистецтва з власною естетикою і системою виразних засобів відбувався на підставі інтенсивного засвоєння на національному ґрунті західного (європейського) багатоголосного досвіду а також явищ східноазійського (передусім японського) співочого мистецтва (Гуй Цзюньцзе, 2020).

В аспекті західних впливів, значну роль у формуванні хорового професіоналізму в Китаї відіграло засвоєння європейських канонів музичного мислення, принципів музичного формування, особливостей багатоголосної хорової композиції і жанрових моделей хорової музики (духовної і світської). Заглибленню у світ європейської хорової

музики й порозумінню її художньої логіки сприяло ознайомлення китайських музикантів із засадами функціональної гармонії і поліфонічного письма, специфікою фактурної організації хорових творів з опорою на чотириголосний хоровий склад та темброву диференціацію співочих партій (胡晓勤, 2010).

Джерелом формування хорового мистецтва в Піднебесній постало проникнення в китайську культуру християнського релігійного світогляду, насамперед традицій католицизму та протестантизму (що зазнає у Китаї найбільше розповсюдження серед християнських конфесій) з атрибутивною для них сакральною обрядовістю, духовно-хоровою та інструментальною (органною) практикою, традиціями монодичного хорального пісенспіву та хорового багатоголосся (Кайсен Ян, 2019: 68–69).

Цей процес, розпочатий ще у ХVІ ст., за часів правління династії Мін, набув розвитку у зв'язку із виникненням в Китаї християнських спільнот і духовних центрів (особливо в останні десятиліття ХІХ ст. після півстолітнього періоду гоніння християнської ідеології в цій країні). Він пов'язаний з діяльністю християнських місіонерів (Т.Пердріні, М. Річчі та ін.), спрямованою, у тому числі, на розповсюдження в Піднебесній церковно-співочої культури, поширення традицій співу духовних псалмів і гімнів, злагоджене й етично наповнене звучання котрих вражало слухачів та суттєво впливало на музичну свідомість тогочасного китайського суспільства (Кайсен Ян, 2019).

Вагомим імпульсом становлення хорового професіоналізму європейського типу на теренах Китаю слугувало засвоєння навичок ансамблево-хорового виконавства у церковних школах, відкритих в Піднебесній імперії у 2-у половину ХІХ ст. представниками християнських конфесій, котрі приділяли значну увагу музичному вихованню загалом.

Ключовим моментом розповсюдження хорової музики в Китаї та фундаментом її подальшої професіоналізації постало впровадження в освітній процес на початку ХХ ст., а саме після 1905 р. (наприкінці правління Гуансу Цзай – останнього імператора династії Цин) колективного співу, переважно унісонно-хорового на цьому початковому етапі. Означена ситуація склалася під впливом ідей реформізму, наслідком котрих постало відкриття в Китаї загальноосвітніх шкіл європейського типу та включення співочої практики в якості обов'язкової освітньої компоненти (Юань Є., 2019).

Вагомою підставою музично-практичних занять, що проходили у формі колективного

співу, слугувала «шкільна пісня» – найзначніший вокальний жанр з ознаками китайської національної стилістики, взірці котрого використовувались в якості навчального матеріалу та слугували основою виконавського репертуару багатьох концертних програм різних суспільно значущих заходів, що проводились у Піднебесній. Зазначений жанр вважається фундаментом не лише професійного хорового мистецтва, але й смислотворним чинником національної музичної культури Нового Китаю (Чен Юнь Цзянь, 2016: 61). Значною мірою він вплинув на формування і розвиток камерно-вокальної царини, масової та популярної естрадної пісні. Впровадження в освітній процес взірців патріотично спрямованої «шкільної пісні», що усвідомлюється як художнє віддзеркалення ідеологічних, соціально-політичних та мистецько-культурних інтенцій часу, знаменувало собою зародження парадигмальних основ музичної творчості (змістовної, образно-емоційної, інтонаційно-стильової тощо) та системи сучасної музичної освіти (陈云涧, 2016).

Інтонаційною базою шкільних пісень слугували джерела різного походження та стильової природи: традиційні китайські народні наспіви, частково оригінальний авторський мелос, але, більшою мірою, запозичені інонаціональні мелодії (європейські, японські, американські), завезені у Китай і трансплантовані в національне мистецтво внаслідок поширення міжкультурних контактів (Юань Є, 2019). За цих умов, характерною ознакою буття шкільних пісень постає адаптація та акультурація їх інтонаційної складової згідно тогочасних художньо-естетичних потреб та можливостей виконавської практики, здійснена шляхом музичного опрацювання цитованого мелосу та перекладу поетичної основи обраних взірців на китайську мову. Наслідком означених процесів виявляється поступове взаємопроникнення різних стилістик і мовних систем, що набуває згодом інтенсифікації та проявів у нових творчих формах.

Серед ініціаторів створення взірців «шкільної пісні» – Лі Шутун – видатний музичний і театральний діяч Китаю, композитор, яскрава творча особистість з ознаками універсалізму. Цього митця вважають фундатором пісенного жанру в Китаї, зокрема китайської художньої пісні, а також позиціонують як засновника хорової традиції в Піднебесній – автора перших оригінальних хорових творів з інструментальним супроводом («Весняна прогулянка» і «Вибір лотоса», 1913), відзначених виразним мелодизмом, ліричністю образності, утіленням хорової колористики. Ці взірці китайської хорової

музики ХХ ст. суттєво вплинули на хорову творчість таких композиторів, як Сяо Юмей, Цзень Чжимін, Цюй Сясянь, Чень Ген, Чжоу Шуан, Шень Сінгун, Хуан Цзи, Ма Січонг, У Бочао, Сіань Сінхай та ін. (孙群英, 2000).

Хорова пісня внаслідок сукупності притаманних їй властивостей, жанрової мобільності набуває значення на усіх етапах розвитку китайської хорової культури ХХ ст., зазнала образно-тематичного й емоційного розгалуження. Цей жанр слугує засобом патріотичного виховання і консолідації мас, впровадженням суспільно-політичних ідей, національно-визвольних настроїв (антияпонських у 1-у половину ХХ ст.), постає художнім утіленням актуальних етичних проблем китайського суспільства (陈云涧, 2016).

В процесі становлення національного хорового стилю та «надзвичайно стрімкого і змістовного розвитку хорової культури» (Лю Фань, Стахевич Г., 2022: 143) у ХХ ст. виокремлюються декілька важливих етапів, кожний з яких відзначається своїми особливостями. У загальній систематиці китайської хорової музики, художнє розгортання котрої відповідає тенденціям еволюції національного мистецтва та корелює суспільно-політичним, ідеологічним і соціокультурним трансформаціям в країні, прослідковується традиція виокремлення двох значних хронологічних етапів – 1-ої половини ХХ ст. (до 1949) та 2-ої половини ХХ – поч. ХХІ ст. (з 1950-х рр.). Кожний з цих етапів, в свою чергу, диференціюється на низку періодів, пов'язаних зі знаковими політичними подіями в цій країні, характером культурного розвитку та його віддзеркаленням в музичному мистецтві, жанровій палітрі та стильовій системі композиторської і виконавської творчості (胡晓勤, 2012).

Перша половина ХХ ст. позиціюється як ключовий етап у становленні провідних жанрово-стильових основ китайської хорової музики, характеризується «взаємопроникненням і синтезом національно-культурних і класичних європейських засад», та охоплює три періоди: 1) початковий (ініціальний), що засвідчує зародження хорового мислення в Піднебесній та маркує мистецький рух від хорової монодії до появи перших багатоголосних хорових творів з інструментальним супроводом (передусім 2-х або 3-х голосних народнопісенних обробок, датованих 1906–1907 рр. і ранніх оригінальних композицій, створених Лі Шутонгом та Шень Сінгуаном у 1910-ті рр.); 2) кристалізації (1920–1930), відзначений засвоєнням та адаптацією жанрових моделей європейської хорової музики на національній

мелосній основі та появою різножанрових, художньо вартісних взірців оригінальної китайської хорової музики, а також опрацювань етнотрадиційного мелосу (на засадах гармонізації та поліфонічного розвитку першоджерел в традиціях європейського професіоналізму); 3) подальшого розвитку національно-стильових засад китайської хорової музики та зростання її художнього потенціалу (1940-ві рр.).

Хорове мистецтво Китаю 2-ої половини ХХ – поч. ХХІ ст. характеризується як «визначальний етап національного самоусвідомлення та усталення цієї галузі» (Лю Фань, Стахевич Г., 2022: 143), для якого властива активізація розвитку на засадах світового музичного досвіду та національного хорового мислення (з акцентуацією етнотрадиційного досвіду, перосмисленого в душі сучасності). В китайській хоровій музиці цього часу сформувалася унікальна система музично-виражальних засобів, утворився хоровий стиль.

Динаміка розгортання хорової культури Піднебесної у 2-у пол. ХХ – поч. ХХІ ст., після утворення КНР (1949), прослідковується у чотирьох відмінних періодах, детермінованих соціокультурними і політичними змінами в країні, що помітно вплинули на художні процеси за зумовили тенденції стильової трансформації в хоровій царині. Перший з них (1949–1966) обумовлений ідеями соціалістичного будівництва. Другий (1966–1976) є художнім віддзеркаленням подій культурної революції. Третій період (1980–1990) утілює тенденції «реформ та відкритості». Четвертий період, розпочатий у ХХІ ст., відзначений глобалізаційними тенденціями (Лю Фань, Стахевич Г., 2022: 143).

Погоджують в цілому із зазначеною періодизацією та спираючись на досвід осягнення хорової музики у Піднебесної 1-у половину ХХ ст., здійснюємо систематику хорової царини а cappella та визначимо її віхи в історичному просторі Китаю ХХ–ХХІ ст.

Хорова творчість а cappella, як художньо-семантична складова китайської професійної музичної традиції, сформувалася у загальному руслі культурних процесів Піднебесної ХХ–ХХІ ст., проте демонструє власну стильову специфіку і траєкторію історико-художнього розвитку. Порівняно з хоровою музикою з інструментальним супроводом, а cappella на сфері утворюється в Китаї чвертю століття пізніше, адже перший її взірець – «Му Лянь – рятівник матері» Хуана Цзи – датується 1929-м роком (陈云涧, 2016).

Становлення зазначеної царини в китайському мистецтві відбувався при опорі на міцне інтелектуально-художнє підґрунтя – багатовікову вико-

навську і композиторську практику а cappella хорової музики, передусім духовної, вироблені в європейській культурі, а також національний досвід хорової композиції із супроводом, набутий в перші десятиліття ХХ ст.

Специфіка кристалізації і динаміка еволюції а cappella хорового стилю мислення у вимірах китайської культури ХХ – поч. ХХІ ст. хронологічно прослідковується у п'яти періодах: 1) формування (1930–1949, до утворення КНР); 2) ствердження в якості художньої традиції в умовах розбудови КНР – (1950 – 1966); 3) стагнації за часів культурної революції (1966–1976); 4) відродження і розвитку в контексті ініціатив політики реформ та відкритості – (1980–1990-ті); 5) інтенсифікації і модернізації в річищі діалогічних мистецько-культурних процесів поч. ХХІ ст.

На першому етапі розвитку китайська хорова музика а cappella відзначається акцентуацією соціально-політичної і патріотичної змістової спрямованості, увиразнюється національно-визвольної тематикою, ідеями боротьби за незалежність, свободу, а також зверненням до соціально-побутових тем та демонструє спорідненість з хоровими творами з інструментальним супроводом, написаними в цей період. Окрему тематичну ланку становлять хорові взірці пантеїстичної та ліричної спрямованості на слова старовинних китайських поетів. У хоровому втіленні цих образних домінант акцентується м'яка, тиха звучність, неквапливе розгортання тематизму.

Художньо-стильовим увиразненням хорів а cappella означеного періоду слугує опора на малі форми, жанр хорової мініатюри, хорової пісні (з авторським та цитованим мелосом у художньому опрацюванні). Ці твори характеризують прозорість і ясність музичного викладу з переваженням акордово-гармонічної фактури, лаконізм у використанні хорових засобів. Перелічені властивості відбито у хорових творах Лі Вейніна, Ма Сіцуна, Тан Саоліня та ін. (孙群英, 2000).

Другий етап розвитку засвідчується ствердженням а cappella хорової традиції в Китаї, появою в цій сфері значного корпусу репрезентативних творів з акцентуацією національно-своєрідних рис. Провідними векторами а cappella творчості китайських композиторів у даний період є збагачення жанрової палітри, оновлення стилю і стилістики творів, розширення їх образного змісту та збільшення уваги митців до поліфонічного письма.

Широке звернення китайських авторів в цей час до практики хорового опрацювання фольклорних інтонаційних першоджерел на засадах діа-

логу «композитор – фольклор» (започаткованого в європейській культурі та адаптованого в умовах китайського мистецтва) стимулювався актуалізацією етномузикологічних пошуків та прагненням осягнення національної культури.

Трагічні роки Культурної революції в КНР (1966–1976), що характеризуються як період стагнації, негативно вплинули на художню царину, зокрема музичну. Тенденції тотальної ідеологізації, пануючі у суспільстві того часу, заперечення духовних ідеалів і визнаних авторитетів попередніх епох, національної філософсько-естетичної і художньої традиції (красномовно засвідчене гаслом «Критикуй Конфуція і Лі Бо») спричинили нівелювання національного начала та індивідуалізації креативного процесу, посилили заангажованість творчості, локалізацію образно-тематичного змісту хорових творів революційно-патріотичною тематикою (胡晓勤, 2012).

Як наслідок цих процесів, у хоровій сфері в цей час спостерігається збіднення системи виразових засобів, обмеження у їх виборі, зосередження уваги на малих формах, жанровій сфері хорової пісні (маршового й гімнічного характеру). Означені інтенції спричинили регресивні процеси у царині музики а саррелла та послаблення її ролі у культурному просторі Китаю того часу.

Останнє двадцятиліття ХХ ст. увійшло в історію культурного розвитку КНР як «період реформ та відкритості» (宛煜, 2009:177; Лю Фань, Стахевич Г., 2022; 胡晓勤, 2010), час соціальних та художніх перетворень в країні. Цей період ознаменований посиленням процесів міжкультурної інтеграції та активізації творчої свідомості митців на відродження і збагачення національних традицій. Формування нових світоглядних орієнтирів на даному етапі спричинило кардинальні зміни в системі художнього мислення і музичного відтворення картини світу, сприяли змістовому збагаченню хорової творчості, переосмисленню системи її мовних ресурсів. Наслідком звершень доби стає зворот до індивідуалізації творчості, свободи авторського самовираження.

Китайська хорова музика а саррелла цього часу суттєво розширила свій тематичний, жанровостильовий та виразальний потенціал. Образний зміст даної сфери урізноманітнили взірці лірико-філософської, лірико-драматичної, лірико-жанрової, а також пантеїстичної спрямованості. Поглиблюється та зазнає новітніх рис утілення постійно актуальна у китайському художньому просторі патріотична лінія творчості, презентована творами Ван Синя («Співоча Батьківщина»), Лю Цзи («Моя Вітчизна»), Лі Цзе («Ми йдемо по дорозі»),

численними композиціями Дін Піна, Чжу Цзяня, Цинь Юнчена та ін. Набуває розвитку сфера дитячої хорової музики, представлена пісненими взірцями Чжан Венгана, Лю Чі, Ши Міна, Фу Генчєня, У Дамина («Підземний дощ»), Ван Юйтєня («Білі паруси»), у котрих оспівується тема щасливого дитинства, мрії про світле майбутнє, краса природи (宛煜, 2009).

Питомим джерелом хорової творчості китайських майстрів у сфері а саррелла в окреслений період стають фольклорні (пісенно-танцювальні) джерела різних провінцій Піднебесної, що підлягають художньому переосмисленню відповідно авторській художній меті. Наслідком процесу інтерпретування інтонаційних першоджерел є формування стилістично довершених творів з розвинутою фактурою і тембровою драматургією та презентацією національно-стильових рис на якісно новому рівні художнього узагальнення.

На початку ХХІ ст., у період, відзначений проявами глобалізації та активізації культурного діалогу «Схід – Захід», хорова сфера творчості китайських композиторів зазнає активного розвитку, інтенсифікується, посилює свої інтеграційні властивості та віддзеркалює властиву художньому мисленню даної доби тенденцію співіснування різних національних картин світу. У цей час а саррелла на хорова музика перетворюється у самобутній художній феномен національного і світового масштабу із розгалуженою жанровою системою, інтенціями до мовностильової модернізації та універсалізації.

Новації у китайському хоровому мистецтві поч. ХХІ ст. збіглися з розквітом виконавсько-хорової практики в Китаї, увиразненої яскравими виступами професійних хорових колективів, діяльністю хорових диригентів світового рівня (Ян Хуннянь та ін.), зрілістю національної композиторської школи, хорової композиції, хорознавства і хорової педагогіки.

Відповідно сучасним художнім вимогам хорової творчості та виконавства, трансформаційним процесам у сфері хорового мислення, у цій царині віддзеркалюється складний синтез національних та світових культурних надбань, прослідковується історична і культурна спадкоємність, опора творчості на етнотрадиційний досвід та посилення зв'язків з глибинними світоглядними засадами та філософсько-естетичними традиціями китайської культури.

Оновлення а сарреллої сфери в китайському мистецтві сьогодення зумовлено переосмисленням хорових жанрів та семантичної функції хору, що трактується як вокальний оркестр, збагачений

принципами інструменталізму. Жанрова палітра китайської хорової музики а capella розширюється взірцями хорового концерту, хорової поеми, циклами різної структури, раніше не представленими в мистецтві Піднебесної.

Висновки. Отже, процес самодетермінації китайської хорової музики а capella як національного художнього феномену є специфічним відзеркаленням динаміки соціокультурного і мистецького розвитку розгорнутого у Піднебесній протягом ХХ – поч. ХХІ ст. Процес кристалізації а capella ного хорового мислення у китайському мистецтві пов'язаний з розповсюдженням і поступовим зміцненням колективного співацького руху, інтенсифікацією хорової діяльності в музично-освітній сфері, а також із кількісним збільшенням професійних виконавсько-хорових сил та підвищенням рівня їх вокальної майстерності. Системний розвиток хорової традиції а capella в КНР детермінований зростанням творчого інтересу до багатоголосної хорової композиції плеяди китайських музикантів-творців та поступовим накопиченням масштабного й різноманітного виконавського репертуару.

За часів художньої екзистенції і стрімкого зростання китайська хорова музика а capella постала однією з найяскравіших форм національного художнього самовираження, репрезентацією діалогічних перетинів і художніх зв'язків, вираженням високого креативного потенціалу та мистецьких інновацій. В контексті сьогоденного розвитку музичної культури КНР хорова музика а capella утворює складний перетин самотутніх національних та асимільованих світових музично-художніх традицій і мистецьких тенденцій.

Усвідомлення культурних детермінант становлення та динаміки еволюції китайської хорової музики а capella сприяє більш глибокому порозумінню специфіки хорового мислення, а також векторів національно-стильового розвитку хорової царини у просторі світової музичної культури.

Окреслена в роботі актуальна проблематика потребує заглиблення у стильовий простір сучасної хорової творчості а capella композиторів КНР, що складає перспективи подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батовська О. М. Сучасне академічне хорове мистецтво а capella як системний музично-виконавський феномен : дис. ... докт. мистецтвознавства : 17. 00. 03. / Одеська національна музична академія ім. А.В. Нежданової. Одеса, 2019. 519 с.
2. Бондар О. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості : монографія. Одеса : «Астропринт», 2019. 388 с.
3. Гуй Цзюньцзе. Еволюція хорової культури Шанхаю в аспекті взаємодії з традиціями європейського музичного мистецтва. *Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*, 2020. Вип. 127. С. 137–147.
4. Кайсень Ян. Європейські витоки хорового мистецтва Китаю. *Культура України*, Вип. 63. Харків : ХДАК, 2019. С. 65–75.
5. Лю Фань, Стахевич Г. Хорове мистецтво Китаю другої половини ХХ століття: історико-стильовий екскурс. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. Вип. 22 (1). Дніпро : Грані, 2022. С. 141–156.
6. Приходько О. В. Хорова музика а capella другої половини ХХ–ХХІ ст.: теоретичне осмислення і виконавські підходи : дис. ... канд мистецтвознавства. 17.00.03. / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ : НМАУ, 2017. 200 с.
7. Юань Є. Витоки багатоголосного співу в китайській музичній культурі. *Українська музика*, 2019. № 2(32). С. 91–97.
8. 宛煜. 建国以来中国合唱艺术发展述评. 安徽省亳州师专艺术系:乐府新声.沈阳音乐学院学报2009,4期 页码.174~177页.
9. 李俊生发.谈合唱艺术的发展与合唱指挥人才的培养. *教育与职业*. 北京、2006年11期 83–84.
10. 任秀学. 20世纪中国合唱创作思维研究. 位论文. 蕾北京中央音乐学院, 2010. 31页.
11. 孙群英. 合唱艺术手册. 上海: 上海音乐出版社, 2000. 709页.
12. 胡晓勤. 中国合唱团的发展分析. 厦门大学艺术学院, 2012年. 80页.
13. 陈云润. 浅谈20世纪20-30年代中国合唱发展. *音乐时空*. 贵州师范大学音乐学院发, 2016, 8.期页码. 60–61页

REFERENCES

1. Batovska O. M. (2019) Suchasne akademichne horove mystetstvo a capella yak systemnyi muzychno-vykonavs'kyi fenomen [Contemporary academic choral art a capella as a systemic musical-performing phenomenon]: dys. ... doctora mystetstvoznnavstva : 17. 00. 03 / Odessa National Music Academy. Odessa. 519 s. [in Ukrainian].
2. Bondar I. (2019) Khudozhnyo-stylyovy syntezy yak fenomen suchasnoyi khorovoyi tvorchosti [Artistic and stylistic synthesis as a phenomenon of modern choral creativity]. Monohrafiya. Odessa: "Astroprint". 388 s. [in Ukrainian].
3. Gui Junjie. (2020) Evolutziya khorovoyi kul'tury Shankhayu v aspekti vzayemodiyi z tradytsiyamy yevropeis'koho muzychnoho mystetstva [The evolution of Shanghai's choral culture in terms of interaction with the traditions of European music art]. *Scientific herald of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 127. 137–147 [in Ukrainian].

4. Kaisen Yan. (2019) European origins of Chinese choral art [Yevropejs'ki vitoki horovogo mistectva Kitayu]. Culture of Ukraine. Kharkov. № 63. 65–75 [in Ukrainian].
5. Liu Fan', Stakhevych H. (2022) Khorove mystetstvo Kytayu druhoyi polovyny XX stolittiya: istoryko-stylyovyi ekskurs [The Choral Art of China in the Second Half of the Twentieth Century: A Historical and Stylistic Excursion] Muzykoznavcha dumka Dnipropetroshyny, 22 (1). Dnipro: Hrani. 141–156. [in Ukrainian].
6. Prykhod'ko O. V. (2017) Khorova muzyka a cappella druhoyi polovyny XX-XXI st.: teoretychne osmyslennya ta vykonavs'ki pidhody: dis. ... kand. mystetstvoznavstva [A cappella choral music of second half of XX – beginning of XXI century: theoretical understanding and performing approaches]. Kyiv: National Tchaikovsky Music Academy of Ukraine. 200 s. [in Ukrainian].
7. Yuan Ye. (2019) Vytoky bahatoholosnoho spivu v kytajskiy muzychniy kul'turi. [The origins of polyphonic choral singing in Chinese musical culture]. *Ukrainian music*, 2 (32). 91–97 [in Ukrainian].
8. Van Yu. (2009) 建国以来中国合唱艺术发展述评.[An overview of the development of Chinese choral art since the founding of the People's Republic of China]. 安徽省亳州师专艺术系. 《乐府新声》沈阳音乐学院学报2009,4期 页码.174~177页 [in Chinese].
9. Li Tziyun'shen. (2006) 谈合唱艺术的发展与合唱指挥人才的培养. [On the development of choral art and mastery of the skills of a choral conductor] 教育与职业. 北京、2006年11期 83–84. [in Chinese].
10. Ren Syulei. (2010) 中国合唱团的发展分析. [A study of Chinese choral compositional thinking in the 20th Century]. 学位论文. 北京中央音乐学院, 2010. 31页. [in Chinese].
11. Sun Tsunin. (2000) 合唱艺术手册 [Choral Art Handbook]. 上海: 上海音乐出版社. 709页. [in Chinese].
12. Khu Siyaotzin'. (2012) 中国合唱团的发展分析. [Analysis of the development of choral art in China]. 厦门大学艺术学院. 80页. [in Chinese].
13. Chen` Yun`Tziyan`. (2016). 浅谈20世纪20–30年代中国合唱发展. [On the development of the Chinese choir in the 1920s and 1930s]. 音乐时空. 贵州师范大学音乐学院发, 2016, 8.期页码. 60–61页. [in Chinese].